

Streven naar hogere gebruikswaarde voor consument en voor teler

Gebruikswaarde van tuinplanten

Willem-Jan Troost: "Tijdens de jaarlijkse Flower-trials in juni presenteren alle veredelaars tegelijkertijd hun assortiment. Dat maakt een objectieve vergelijking mogelijk."

De variatie aan bloeiende perkplanten is groot. Geen enkel veredelingsbedrijf richt zich op het hele spectrum. Toch bieden de meeste bedrijven brede portfolio's aan van eenjarige zomerbloeiërs en vaste planten. Product manager Benelux Willem-Jan Troost van Florensis legt uit hoe deze tot stand komen en welke veredelingsdoelen bepalend zijn voor de assortimentsontwikkeling in een aantal gewassen.

TEKST EN BEELD: JAN VAN STAALDUINEN

Medio juni zijn de landelijke Flower-trials van 2007 net achter de rug. Een deel van het uitgestrekte kassencomplex van Florensis in Hendrik Ido Ambacht draagt nog sporen van de druk bezochte open dagen. Medewerkers ruimen de laatste product- en wandpresentaties op. Het was mooi, over tot de orde van de dag.

Florensis is één van de grotere veredelaars van bloeiende perkplanten in Europa. Het veredelt en vermeerdert éénjarige zomerbloeiërs, vaste planten en enkele potplanten via zaad en stek. "De belangrijkste gewassen veredelen we overwegend zelf", vertelt product manager Willem-Jan Troost. "Daarnaast kopen we materiaal in, zoals dat omgekeerd ook gebeurt.

We werken regelmatig samen met andere bedrijven, zoals Goldsmith en Kieft. Soms is er sprake van exclusieve samenwerking. We zijn onafhankelijk en kopen in wat nodig is om onze productlijnen te verbeteren of aan te vullen."

Voorjaarstrials

Volgens de productmanager vormen de jaarlijkse Flower-trials in juni uitgelezen momenten om bij elkaar in de keuken te kijken. Tijdens deze landelijke open dagen presenteren alle veredelingsbedrijven hun nieuwste assortiment aan het professionele publiek.

Zowel telers als medewerkers van de veredelingsbedrijven maken dankbaar van de gelegenheid gebruik om het aanbod van de verschillende bedrijven te beoordelen. "Het is erg plezierig dat alle bedrijven hun assortiment op hetzelfde moment presenteren", zegt Troost. "Dat maakt een objectieve vergelijking mogelijk en is bovendien efficiënt."

Gebruikswaarde

Het streven van elke veredelaar is om een hogere gebruikswaarde te creëren voor de eindgebruiker – de consument – en voor de professionele teler. De sierwaarde van

het gewas speelt daarbij uiteraard een dominante rol, maar is niet zaligmakend. Bovendien is sierwaarde een begrip dat vele dimensies omvat, zoals de vorm, kleur en grootte van de bloem, de bloei-duur of doorbloei en ook de vitaliteit en uitstraling van de gehele plant. Hoe het gewas zich houdt na een flinke regenbui – de regenbestendigheid – is daarvoor eveneens relevant.

"Voor de teler zijn de uniformiteit en de teelbaarheid belangrijke keuzecriteria", vult Troost aan. "Daarbij moet je onder andere denken aan ziekteresistentie en plantopbouw. Verbena selecteren we daarom mede op meeldauwtolerantie, bij lavendel kijken we meer naar de gevoeligheid voor Botrytis en Phytophthora. Spaanse margrietten – osteospermum – geeft van oudsher een zeer fraaie, maar kortstondige bloei. Daarna valt er eigenlijk weinig lol aan dit gewas te beleven. De veredeling bij dit gewas is daarom sterk gericht op goede doorbloei."

Teeltbeperkingen

Bij sommige producten worden de veredelaars geconfronteerd met tegengestelde belangen. Hangpetunia's bijvoorbeeld moeten mooi hangen, maar dat werkt voor telers erg lastig. Veredelaars zoeken

Telers en het handelskanaal willen compacte Petunia's. Willem-Jan Troost toont een paarse cultivar uit de compacte Viva-lijn van Florensis.

draait om méér dan de bloem

Links: Kruisingslijnen van Verbena. Midden: Deze oranjebloemige viool fungeert als vaderlijn. Met het stuifmeel worden één of meer moederlijnen handmatig bestoven. Rechts: In deze pot staan planten uit één moederlijn, die met stuifmeel van verschillende vaderlijnen zijn bestoven. De eerste zaadknoppen zijn duidelijk zichtbaar. Elke bestoven bloem krijgt een eigen label. (foto's: Florensis)

daarom bewust naar rassen die zich aanvankelijk opgaand en compact ontwikkelen en pas na aankoop gaan vertakken en uithangen. Compactheid speelt evenzeer een rol bij delphinium en digitalis. Deze producten zijn dan veel efficiënter te telen en minder kwetsbaar voor beschadiging tijdens handling en transport. Opgelegde teeltbeperkingen kunnen ook aanleiding zijn voor specifieke aandachtspunten in de veredelingsprogramma's. Dat geldt bijvoorbeeld voor het gebruik van remstoffen zoals Alar, dat in Duitsland al is verboden. Aanscherping van de wetgeving in andere Europese lan-

den is op komst. Dit leidt tot een grotere behoefte aan genetisch compacte soorten.

Voor- en najaar

Sommige producten worden zowel in voor- als najaar gebruikt, zoals viool. Omdat de omstandigheden in beide seizoenen sterk verschillen, zijn daarvoor aparte eigenschappen nodig.

“Voor de zaadbedrijven brengt dat extra inspanningen en voorraadkosten met zich mee”, zegt Troost. “Verschillende bedrijven hebben daarom hun aandacht gericht op het ontwikkelen van rassen die voor beide seizoenen geschikt waren.

Voor de najaarsbloeï vormde een knelpunt. Onder invloed van relatief hoge temperaturen komt de plant dan vaak al in bloei voordat hij voldoende is opgebouwd. Diverse veredelaars zijn er in geslaagd om dit en andere problemen te overwinnen. Dat zie je terug in onze Alpha-serie met een goede gebruikswaarde in voor- en najaar.”

Houdbaarheid

Ook de houdbaarheid is volgens de productmanager een belangrijk criterium, zowel voor de teler als voor de afzetkanalen. “De verkoop van perkplanten is sterk afhankelijk van de weersomstandigheden”, legt Troost uit. “Bij aanhoudende regen laat het publiek het massaal afweten en worden bestellingen dikwijls uitgesteld. De planten moeten daarom zonder problemen een week langer op het bedrijf kunnen staan zonder aan sierwaarde in te boeten. Dat aspect wordt des te belangrijker naarmate er meer wordt gewerkt met grote partijen voor grootschalige acties.”

Zaad vaste rassen, F1- en S1-hybriden en stek

Perkplanten worden op uiteenlopende wijze vermeerderd. De vermeerdering van zaad vaste rassen verloopt het eenvoudigste en voordeligste. Hierbij worden meer of minder heterozygote partijen bestoven door insecten - waarna het gevormde zaad als uitgangsmateriaal dient.

Het maken van F1-hybriden kost aanzienlijk meer tijd en arbeid, omdat de ouderlijnen voor één of meerdere eigenschappen homozygoot moeten zijn. Dat vergt twee tot soms acht generaties inteelt.

F1-hybriden bieden dikwijls extra toegevoegde waarde in termen van bloemgrootte, groeikracht en uniformiteit in bloemkleur en plantopbouw. De beide ouderlijnen kunnen overigens sterk van elkaar verschillen. In principe kunnen een homozygote slechte plant met een mooie bloem en een homozygote mooie plant met een slechte bloem uitstekende heterozygote nakomelingen geven, waarin de sterke punten van beide ouders versterkt tot uitdrukking komen. Dit is het heterosis-effect.

F1-hybriden worden meestal gemaakt op basis van handmatige bestuiving, vaak na emasculatie van de moederlijn om zelfbestuiving te voorkomen.

Synthetische of S1-hybriden

Een tussenvorm zijn de zogenaamde synthetische of S1-hybriden. Hierbij worden twee lijnen die genetisch dicht bij elkaar liggen door insecten bestoven. Het zaad wordt in beide lijnen gevormd en geoogst. Hierdoor zijn S1-hybriden een stuk voordeliger dan F1-hybriden. Omdat de ouderlijnen redelijk homogeen zijn, vertonen de nakomelingen minder verschillen dan bij zaad vaste rassen en scoren zij op sommige gebruikswaardenaspecten beter. Stekken - eventueel voorafgegaan door vermeerdering via weefselkweek - biedt de mogelijkheid om een uitzonderlijk goede plant zonder de beperkingen van het kruisingsritueel te vermeerderen. Hierdoor kunnen zeer uniforme rassen ontstaan. Florensis vermeerdert onder andere petunia, osteospermum, verbena en nemesia via stek.

Bij de veredeling van perkplanten spelen tal van gebruikswaardenaspecten voor telers en consumenten een rol, zoals teelbaarheid en verwerking, uniformiteit, bloemgrootte en kleur, doorbloeï en houdbaarheid. Er zijn diverse vermeerderingsmethoden mogelijk met hun eigen voor- en nadelen. Afhankelijk van de verwachte kosten en (meer)opbrengsten kiezen veredelaars voor zaad vaste rassen, S1-breedings, F1-breedings of vermeerdering via stek.

SAMENVATTING